

Aantekening bij eikapsels van roggen tijdens de winter 1994-1995 te Koksijde

M.-Th. Vanhaelen

Een embryo van de stekelrog, *Raja clavata*

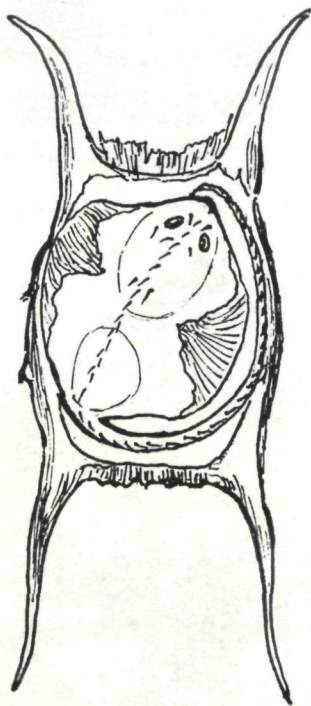

Fig. 1. Ligging van het embryo van *Raja clavata* in het eikapsel; vondst : Koksijde, 14-01-1995

Op 14 januari 1995 raapte ik te Koksijde, na een zeer zware storm met windkracht 11 Beaufort uit het noorden, samen met een kapsel van de golfrog *Raja undulata* ook 3 zeer verse, tamelijk smalle kapseltjes van de gladde rog *Raja montagui* op. Tussen 6 verzamelde kapsels van de stekelrog *Raja clavata* was er eentje dat wat zwaarder en erg mollig aanvoelde. Toen ik het vond, kwam me dadelijke door de nog gesloten doos een lichte visgeur tegemoet. Dit was het zekere bewijs dat ik zo net een dood embryonaal visje opraapte. (fig. 1)

Het rogje lag diagonaalsgewijs in het kapsel, met het snuitje naar de rechterbovenhoren van de apex. De staart lag rechts omheen de rechtervin tot bij de mond; de beide vinnen waren naar boven omgeplooid. In het midden van de rug was één rij stekeltjes aanwezig die doorliep over gans de staartlengte. Op beide helften

van de rug waren nog een viertal stekels te zien in de omgeving van de ogen. Zowel aan de rug- als aan de buikzijde waren, doorheen de huid 2 inwendige dooierzakjes zichtbaar. Het lichtbruine rogje had een paar paarsachtige onregelmatige lijnen op de vinnen.

Daar het vinden van zo een embryo nogal zeldzaam voorkomt, heb ik getracht vroegere vondsten van roggekapsels met inhoud op te speuren in de literatuur.

Voor **Nederland** kon ik 3 meldingen achterhalen :

- 8 november 1983, Katwijk; J.P.H.M. Adema en H.P. Wagner vinden één eikapsel van de stekelrog met volgroeid embryo (Adema, 1984).
- 24 januari 1987, Lauwersoog : Joost de Boer vindt één eikapsel van de stekelrog met het embryo (De Boer, 1987).
- 12 februari 1988, Scheveningen : M. Cadée vindt één eikapsel van de stekelrog met embryo (Cadée, 1988)

Voor **België** zijn er nooit eerder meldingen geweest van roggekapsels met hun embryo op onze stranden. (NHA en mondelinge mededeling G. Rappé).

Toch vraag ik me af of het aanspoelen van roggekapsels met inhoud wel zo zeldzaam is, als algemeen wordt aangenomen (Lacourt, 1979 : 1 kans op 10.000) temeer daar ik in mei 1994 reeds een kapsel met embryo van de blonde rog vond in Normandië (zie pag. 44) en op 24 december 1995 te Koksijde een bruin aangepikt leeg kapsel *Raja clavata* opraapt, waarbij de apex nog volledig afgesloten was. In deze bijna intacte gesloten doos is maar één kleine snavelinslag van $\pm 0,7$ cm, zodat ik vermoed dat het rogje-in-wording dat zich, in dit geval, nog in het dooierstadium bevond, toen ten prooi viel aan een vogel.

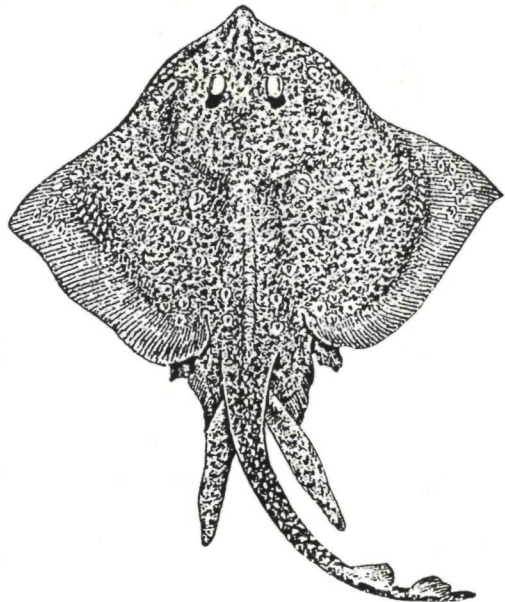

Fig. 2. Stekelrog. Uit Nijssen en de Groot, 1980.

Kapsels van de blonde rog *Raja brachyura*

- Op 2 december 1994 vond ik te Koksijde, net ten noorden van de golfbrekers, in de vloedlijn een roggekapsel van 10,8 cm x 6,7 cm.
- Op 3 januari 1995 lag er, weer in dezelfde omgeving een kapsel van 11,4 cm x 8 cm. Beide kapsels hadden een zeer vers voorkomen.

Het was voor mij de allereerste keer dat ik deze opvallend grote kapsels van de blonde rog, (mij reeds bekend van Normandië) vond aan onze Westkust. Lacourt (1979) geeft als afmetingen bij deze soort 12,1 cm x 7,9 cm op. Bij raadpleging van De Strandvlo vond ik slechts 5 meldingen van dit soort kapsels, in de periode 1983 - 1984 (Rappé & Desender, 1981; Rappé, 1983; Rappé, 1988). Naderhand werden geen vondsten van kapsels *Raja brachyura* meer gemeld tot begin 1994. (Mondelinge mededeling G. Rappé). Dat deze soort over het hoofd zou gezien worden is praktisch uitgesloten gezien de dadelijk in het oog springende grootte ten opzichte van de kapsels van de stekelrog.

Kapsel van de golfrog *Raja undulata*

Steeds in dezelfde periode vond ik ook 2 kapsels van deze soort, die er uitzien als een grote vorm van de gladde rog-kapsels (Jacobs, 1995) namelijk op 3 januari 1995 eentje van 8 cm x 5 cm en op 14 januari 1995 een doos van 9 cm x 5 cm, beide ten noorden van de 10 golfbrekers van Koksijde. Volgens Lacourt (1979) zijn deze kapsels \pm 8,1 cm x 5,2 cm groot.

Van de golfrog worden regelmatig toch enkele kapsels gevonden op onze stranden, de meeste meldingen komen voor in de winterperiode, na stormen. In de jaren 1982 tot begin 1995 zijn er 24 Belgische vondsten bekend. Doch ik vermoed dat er toch meer kapsels van de golfrog aanspoelen. Deze dozen vertonen immers veel gelijkenis met kapsels van de gladde rog en het verschil in grootte is niet zo frappant, zeker als de kapsels al beschadigd zijn of beginnen te drogen en op te krullen. Aangezien in de winter 1995-1996 nog geen stormen van belang plaats hadden, leven we met die hete zomer 1995 nog in ons achterhoofd nog op hoop, onder andere voor bijzondere eikapselvondsten.

Literatuur

- Adema, J.P.H.M., 1984. Een eikapsel van de stekelrog met een volledig volgroeid embryo. *Het Zeepaard* 44(2) : 46-47.
- Cadée, M., 1988. Drijfflichamen van het bezaantje op het Scheveningse strand. *Het Zeepaard* 48(3) : 74-78.
- de Boer, Th.W., 1987. Wederom een eikapsel van de stekelrog met embryo. *Het Zeepaard* 47(2) : 52-53.
- Lacourt, A.W., 1979. Eikapsels van de kraakbeenvissen, roggen, haaien, draakvissen van Noord-en West-Europa. *Wetenschap. Med. KNNV nr. 135* : 1-27.
- Jacobs, M., 1995. Enkele vermeldingswaardige aanspoelsels aan de Westkust tijdens de winter 1994-1995. *De Strandvlo* 15(2) : 44-46.
- Rappé, G. & K. Desender, 1981. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust, een eerste bericht. *De Strandvlo* 1(3) : 65-71.
- Rappé, G., 1983. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust II. *De Strandvlo* 3(3) : 61-65.
- Rappe, G., 1988. Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust III. *De Strandvlo* 8(3) : 156-160.

**Lindegaarde 3
1830 Machelen**